

ATIK NESNELERDEN OLUŞAN SANAT ESERLERİNİN AFİŞ TASARIMINDA İMGE OLARAK KULLANIMI

Nurhan AKBULUT^{1*}, Işıl Nehir YILMAZ¹, Mutlu SEVEN¹

Tortum MYO, Tasarım Bölümü / Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

Sorumlu Yazar: nurhan.akbulut@atauni.edu.tr

Konuşmacı: nurhan.akbulut@atauni.edu.tr

isil.yilmaz@atauni.edu.tr

mutluseven@atauni.edu.tr

Sunum / Bildiri Türü: Sözlü / Tam Metin

Özet – Günümüzde sıfır atık çalışmaları içerisinde geri dönüştürülebilir atıkların toplanması ve bu konuda toplumsal sorumluluk bilincinin yerleşmesi için yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Sanat ortamında atıkları değerlendirmede ve atıkları sanat nesnesine dönüştürmede birçok örnekle karşılaşmaktayız. Özellikle modern sanatla birlikte sanatın nesnesine ilişkin çok çeşitlilik, ifade biçimlerinde de aynı oranda zenginlik sağlamıştır. Marcel Duchamp ile birlikte sıradan olanın bir sanat yapıtına dönüştürülmesi fikri bu alanda yeni bir dönemin başlangıç noktasını oluşturmuştur. Her şey bir sanat nesnesi olabilir. Bu aynı zamanda dönemin de ruhunu yansıtmaktadır. Çalışmamızdaki amacımız atıklarla oluşturulmuş sanat eserlerinin tasarım içerisinde değerlendirilmesi ve afiş içerisinde imge olarak kullanılmasıdır. Belirli bir süreç içerisinde toplama işlemi yapılan çeşitli atıkların belli bir düzlem üzerinde tasarımı yapılarak birleştirilmesi sonucunda elde edilen eserin fotoğraflanarak afiş tasarımına imge olarak kullanılması söz konusudur. Afiş tasarımının dijital ortamda oluşturulması kullanılan temel yöntem olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler – Atık, Tablo, Afiş, Grafik, İmge

THE USE OF ARTWORKS FROM WASTE OBJECTS AS IMAGE IN POSTER DESIGN

Abstract – Nowadays, intensive studies are carried out in order to collect the recyclable wastes in the zero waste works and to establish the social responsibility awareness in this regard. We encounter many examples in evaluating wastes in the art environment and converting wastes into art objects. Especially with modern art, the diversity of the object of art has provided the same amount of wealth in terms of expression. Together with Marcel Duchamp, the idea of transforming the ordinary into an artwork was the starting point of a new era in this field. Everything can be an art object. This also reflects the spirit of the period. The aim of our study is to evaluate art works created with waste in design and use them as images in posters. In the process of collecting various wastes in a certain process by combining the design obtained on a certain level of the work obtained as a result of the work to be used as an image for poster design. The creation of the poster design in digital environment was determined as the main method used.

Keywords – Waste, Table, Poster, Graphic, Imagery

I. GİRİŞ

Atık maddeler günümüzde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kaynakların hızlı tüketilmesi ve ek kaynak ihtiyacının artması atık nesne kullanımını ön plana çıkarmıştır. Günlük yaşamın hemen her alanında kullanılan atık malzeme 20. yüzyıl itibarıyla Kübizm akımıyla sanat alanında da kullanılmaya başlamıştır. Bilinen malzemeler dışında atık malzemeler ile de sanat yapıtı oluşturulabileceği düşüncesi var olmuştur.

“20. Yüzyılın başlarında, doğayı duyu yolu ile salt biçimsel olarak algılama ve sanatı bir

yansıtma olarak yorumlama görüşü, Bireşimsel Kübizm ile ters yüz olmuş, ilk defa sanat dışı olan nesnelere sanat alanının içine girmiş, daha sonraki süreçte ise Duchamp, hazır-yapıtları ile sanatı felsefi bir boyutta değerlendirmiştir. Sanatı yüzyıl boyunca etkileyecek bu devrim, günlük hayatın bir parçası olan ve her an kullandığımız nesnelere gerek felsefi, gerekse mizahi ve hicivsel yanı ile sanat ürünlerine yeni bir anlayış kazandırmıştır” [1].

Çağımızda doğal kaynakların hızlı tüketilmesinden dolayı atık nesnelere değerlendirilmesi konusunda farkındalık çalışmaları

yapılmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde atık nesne konusunda daha bilinçli bir tüketici kitle oluşmaktadır. "Atık nesne şeklinde bir nesne sınıflaması sanatsal üretim açısından önemli bir ayrımı işaret etmek için kullanılabilir. Bilginin varlığı nesnenin varlığına bağlı olarak belirlenmektedir. Nesnelere sınıflandırmak bilgi tarzlarına dair ayrımların belirlenmesine yaramaktadır"[2]. Atık nesnenin modern hayat ile ön plana çıkma sebebi endüstriyel gelişmeler bağlamında seri üretime geçilmesidir. Kullanılan objeler artık eskisi kadar uzun ömürlü değildir. Dolayısıyla hızlı bir şekilde atık nesne oluşumu mevcuttur. Bu çerçevede atık nesnelere değerlendirilmesi ve geri dönüşüm ile tekrar topluma kazandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda çağdaş sanatta kullanılan yöntemler Duchamp'ın çalışmalarına dayanmaktadır.

"Üretim biçimi olarak atık nesnenin yapıya dönüşme sürecinde modern dönem sanatında kullanılan teknikler ya da yöntemlere bakıldığında kolaj, dekolaj, asamblaj, akümülyasyon, montaj gibi kavramlar öne çıkmaktadır."[2]

Günümüzde atık nesne kullanımı, eğitim alanında da ön plana çıkmıştır. Okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, lise ve üniversitede sanat eğitimi içerikli derslerde atık malzemeler kullanılarak tasarım yapılmaktadır. Hızlı tüketim sonucu artan atık malzemeler günlük hayatta kullanılabilir objelere dönüştürülmektedir.

Şekil 1 Atık malzemelerden kalemlik [3]

Şekil 2 Atık malzemelerden takı askısı [4]

Örneklerden de anlaşılacağı gibi atık malzeme yaratıcı düşünceler sonucunda sanatsal ürünlere dönüştürülmektedir. Bu sayede hem atık malzemeler değerlendirilecek hem de hızlı tüketim ve geri dönüşüm konusunda istenilen farkındalık oluşturulacaktır.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Yapılan bu çalışmada atık nesnelere belirli bir süreçte toplanarak kullanılabilirliklerine göre ayrıştırılmıştır. Atık malzemeler ile hayvan slüeti oluşturma konu başlığı altında 70x100 cm ölçülerinde duralit üzerine yerleştirilerek tamamlanan tasarımlar, bilgisayar destekli programlarda düzenlenerek afiş formatına dönüştürülmüştür. Oluşturulmuş olan afiş tasarımlarının etkilerinin açıklanabilmesi amacıyla literatür ve internet araştırması yapılmıştır. Çalışmada atık malzemelerin değerlendirilmesi konusunda bireysel farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir.

III. AFİŞ ve İMGE

Afiş, görsel iletişim sanatı olan grafik tasarım öğelerinden biridir. Bilgilendirme ve tanıtma gibi amaçlarla hazırlanan afişler aynı zamanda kitle iletişim aracıdır. "Afişler, algımızı tetikleyici ve harekete geçirici grafik ürünlerdir. Yüzeyin görsel hiyerarşi ve vurgusu, afişte sırasıyla hangi imgelere algımızı yoğunlaştırmamız gerektiği noktasında bizi yönlendirir. Afiş tasarımı ise; kelime ve cümlelere ruh ve kişilik kazandıran tipografinin sesidir. Tasarımcı tipografi aracılığıyla sözlü mesajı tasarımın yüzeyine

yerleştirirken, diğer imgelerle uyumlu bir etkileşim kurarak anlam inşa eder". [5]

Tasarımcı görsel zekâsı ile etrafındaki olayları kaydeder ve kullanım şekline göre çalışmalarında kullanır. Afiş tasarımında görsel zekâ, estetik, yaratıcılık ön plandadır. Amaç, hedef kitleye en kısa sürede ve en etkileyici biçimde ulaşmaktır. Afiş tasarımları oluşturulurken; hedef kitleye uygunluk, dikkat çekicilik ve inandırıcılık gibi özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

20.yy'da afiş sanatını ülkemize getiren ve çalışmalarıyla döneme imza atan isim İhap Hulusi Görey'dir. 1923 yılında ilk afiş sergisini yapmıştır.

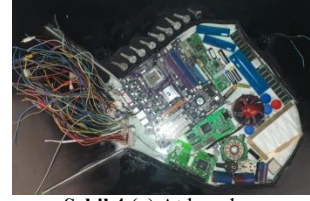
Şekil 3 İ.Hulusi Görey Afişleri [6]

"İmge; örneksene yoluyla gerçek dünyadaki bir nesneyi belirten biçimlerin söz konusu edildiği bir gösterge türüdür. İmge, gerçek nesneyi daha duyarlı ya da daha güzel ve etkili bir biçimde belirterek gerçeği gösterge olarak yeniden oluşturur" [7].

VI. ATIK NESNELERİN AFİŞ TASARIMINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ VE ÖRNEK ÇALIŞMALAR

İnsanlığın genel sorunlarından biri olan hızlı tüketim ve atıkların çoğalması, dönüşüm konusunda önlem alma ihtiyacını doğurmuştur. Son yıllarda atık malzemelerin dönüştürülmesi ve doğal kaynakların korunmasına yönelik çalışmalar yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda Temel Sanat Eğitimi dersi kapsamında kolaj tekniği ile atık malzemelerden tablolar oluşturulmuştur. "Geleceğe Dönüşüm Ve Sıfır Atık" başlıklı etkinliklerde kullanılmak üzere hazırlanan

çalışmalar, bilgisayar destekli programlara aktarılıp, tasarımları yapılarak afiş formuna dönüştürülmüştür (Şekil 4-11).

Şekil 4 (a) Atık malzeme

(b) Afiş tasarımı

Şekil 5 (a) Atık malzeme

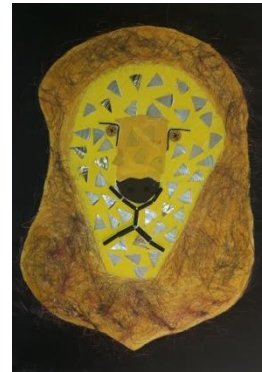
(b) Afiş tasarımı

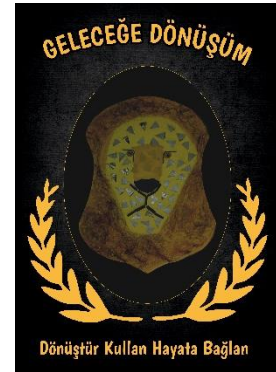
Şekil 6 (a) Atık malzeme

(b) Afiş tasarımı

Şekil 7 (a) Atık malzeme

(b) Afiş Tasarımı

Şekil 8 (a) Atık malzeme

(b) Afiş

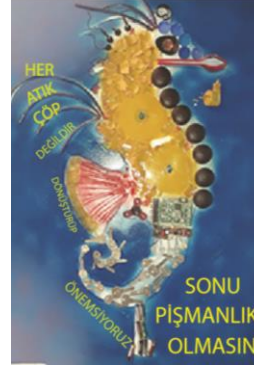
Şekil 9 (a) Atık malzeme

(b) Afiş tasarımı

Şekil 10 (a) Atık malzeme

(b) Afiş tasarımı

Şekil 11 (a) Atık malzeme

(b) Afiş tasarımı

V. SONUÇ

Sonuç olarak teknolojinin gelişmesine bağlı olarak endüstri toplumlarının oluşması, olumlu ve olumsuz yönleri ile günlük yaşama dâhil olmuştur. Hızlı tüketim toplumu olmak dünya genelinde sorun teşkil etmektedir. Doğal kaynakların tehdit altında olması insanları farklı bir arayış ve yönelime sokmuş, hızlı tüketim konusunda önlem alma ihtiyacı doğurmuştur. Gelecek kaygısı ile alınan önlemlerin başında atık nesnelere değerlendirilmesi ve çevre bilincinin yerleştirilmesi gelmektedir. Sadece tüketen değil aynı zamanda üreten ve dönüştüren bir toplum olma düşüncesi bireylerde hakim olmuştur. Sanatın hızlı yayılma ve farkındalık oluşturmadaki pozitif etkisi göz önüne alınarak atık malzemelerden objeler oluşturulmuştur.

Atık malzemenin değerlendirilmesi konusunda hızlı etkileşim sağlamak için eğitim alanında görsel sanatlar derslerinde bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada da günlük hayatta kullanılmayacak olan atık malzemeler bir araya getirilerek tablolar oluşturulmuş ve afişe dönüştürülerek konu hakkında farkındalık sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] F. Sağlam ve T. Enginoğlu, *Atık Nesnelere Sanat Eğitiminde Kullanılması*, Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi 7.14 : 45-58, 2016.
- [2] B. Yılmaz, *Atık Nesnelere Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü*, Art-e Sanat Dergisi 8.15: 185-197, 2015.
- [3] <https://www.facebook.com/nsonmoda-23.11.2019>
- [4] <https://www.yapimsitesi.com/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi-23.11.2019>
- [5] Z. Lehimler, *Afiş Tasarımında İki Dil Kullanımı. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22.4: 2381-2405.
- [6] <https://listelist.com/ihap-hulusi-gorey/22.11.2019>
- [7] B.Çeken, ve A.A. Arslan, *"İmgelerin Göstergibilimsel Çözümlemesi, Film Afişi Örneği*, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 11.2, 2016.
- [8] <http://www.tabelayapiyoruz.com/afis-tasarimi-ve-ozellikleri/>
- [9] M. Deveci, (2010). *Afiş Tasarımında Göstergelerin Kullanımının Eğitimsel Açısından Yeri ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye 2010
- [10] C. Sevim, ve G. Boz, *Hazır Nesnelere Ve Teknolojinin Sanatta Kullanımı Ve Seramik Sanatına Yansımaları*, Sanat & Tasarım Dergisi
- [11] M. Er, *İhap Hulusi Görey'in Cumhuriyet Dönemi Afişlerinin Göstergibilimsel Açısından İncelenmesi*, Türkbilgi, 2012/23: 115-132.
- [12] C. Deliduman, S. Çakmak, *Kültürel Afiş Uygulamalarında İllüstrasyon*, idil, 2017, Cilt 6, Sayı 29, Volume 6, Issue 29.